

***Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Nowe Osiedle 2, 16-420 Raczki***

tel./fax. (87) 5685 046

e-mail: gops_raczki@op.pl

***Sprawozdanie
z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny
za rok 2018***

Raczki, kwiecień 2019r.

I. Wprowadzenie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach od 2012 roku jest instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu wspierania rodziny oraz kreowanie lokalnej polityki społecznej i rozwój systemu pomocy dla rodziny, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich na terenie gminy. Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach kontynuuje realizację nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny, kierując się dobrem dziecka, dobrem rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, przy współdziałaniu instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Do realizacji zadań gminy w zakresie wykonania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej upoważniony został Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach. Zgodnie z art. 8 ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych Wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesienia świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie: pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wskazane zadania realizowane są w oparciu o założenia programowe i ustawowe zawarte w szczególności w poniższych dokumentach:

- Ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018r. poz. 1508 z późn. zm.);
- Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018r. poz. 998 z późn. zm.);
- Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Raczki na lata 2017 – 2022;
- Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Raczki na lata 2016 – 2018.

II. System opieki nad dzieckiem – zadania Gminy

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminę zadania, mające na celu stworzenie i realizowanie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie, do których w szczególności należy:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

- tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
- finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- sporządzanie sprawozdań z zakresu wspierania rodziny.

III. Wspieranie rodziny – interdyscyplinarność działań

Wobec rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy, szczególnie poprzez:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomoc w integracji rodziny;
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.

Wspieranie rodziny, to zespół planowanych działań, mających na celu przywrócenie funkcji opiekuńczo-rodzicielskich, działania te prowadzone mogą być w formie:

- ✓ pracy z rodziną m.in. poprzez konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapię, mediację, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawną, przydzielenie asystenta rodziny;
- ✓ pomocy w opiece i wychowaniu dziecka poprzez placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające, może odbywać się to przy aktywnym udziale lokalnych instytucji, organizacji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

Pomoc rodzinie ma charakter czasowy, podejmowana jest przy pełnym wykorzystaniu zasobów własnych rodziny oraz jej potencjału. Praca z rodziną podejmowana jest zarówno w rodzinie wymagającej wsparcia, by mogła poradzić sobie z doznawanymi trudnościami, tak by nie doszło do działań interwencyjnych w postaci umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, jak i rodzinie w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza środowiskiem rodzinnym. Wówczas działania pomocowe zmierzają do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców umieszczonego dziecka, by możliwy był powrót dziecka do rodziny biologicznej. Podstawowymi zadaniami w pracy asystenta są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny, polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych.

Zadania z zakresu wspierania rodziny, zostały powierzone do realizacji Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Raczkach i były wykonywane przez pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny.

PRACOWNICY SOCJALNI

Działania podejmowane przez pracowników socjalnych koncentrowały się przede wszystkim na diagnozowaniu i analizowaniu sytuacji rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ustalaniu przyczyn występującego w nich kryzysu, a także wnioskowaniu do kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Udzielana pomoc miała na celu zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodziny oraz wzmocnienie jej w wypełnianych przez nią funkcjach (opiekuńczej, wychowawczej, ekonomicznej, socjalizacyjnej, kulturowej) i była realizowana w ramach pracy socjalnej.

W 2018 r. pracownicy socjalni objęli pomocą:

- 92 rodziny (214 osób w rodzinie), w których występowała wielodzietność lub potrzeba ochrony macierzyństwa. Podjęte w tych rodzinach działania dotyczyły w szczególności: wnioskowania o pomoc finansową na zakup leków, artykułów higienicznych; wnioskowania o udzielenie pomocy rzeczowej w formie odzieży, opału; motywowania do aktywizacji zawodowej; wskazywania możliwości otrzymania bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (pedagogicznego, psychologicznego, prawnego); wskazywania możliwości kontrolowania budżetu domowego, monitorowania właściwego pełnienia ról rodzicielskich; udzielania pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych, załatwianiu spraw urzędowych, wykorzystywaniu własnych uprawnień do świadczeń społecznych; udzielania poradnictwa w zakresie opieki i wychowania dzieci;
- 71 osobom przyznano pomoc w formie świadczeń pieniężnych (zasiłki celowe, specjalne celowe, okresowe);
- 20 osobom przyznano pomoc w formie rzeczowej (opał, artykuły spożywcze);
- 18 rodzinom wielodzietnym (72 osoby w rodzinie) przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, którym: wskazano i umożliwiono kontakt ze specjalistami (m.in. pedagogiem, psychologiem, prawnikiem); udzielono wsparcia w zakresie: tworzenia warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi rodziny, edukacji (wskazywanie właściwych metod wychowawczych, sposobu spędzania wolnego czasu, zwracanie uwagi na warunki sanitarno-higieniczne i zadbanie dzieci, motywowanie rodziców do pracy nad właściwą postawą i prawidłowym wypełnianiem swoich obowiązków), zdrowia (motywowanie do podjęcia leczenia);
- w 18 rodzinach rozwiązywali problemy związane z występującą w rodzinie przemocą;
- 31 uczniom ze szkół podstawowych, gimnazjum przyznano pomoc w formie posiłku;
- 30 osobom (liczba osób w tych rodzinach – 105) przyznano świadczenie pieniężne na zakup żywności (w kwotach od 150 zł do 700 zł);
- 14 rodzinom (liczba osób w tych rodzinach – 15) przyznano świadczenie rzeczowe w postaci produktów żywnościowych (w kwocie od 200 zł do 300 zł).

Wszystkie działania, podejmowane przez pracowników socjalnych, odbywały się przy ścisłej współpracy z przedstawicielami placówek oświatowych, służby zdrowia, Policji, prokuratury, instytucji działających na rzecz rodziny (Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu

Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorami zawodowymi i społecznymi).

ASYSTENT RODZINY

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- 1) pomoc w poprawie sytuacji bytowej oraz w uzyskaniu samodzielności materialnej:
 - udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej;
 - udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
 - wspieranie aktywności społecznej rodzin;
 - motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
 - udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 2) wsparcie specjalistyczne:
 - udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
 - udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
 - motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych (np. Szkoła dla rodziców);
 - prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 3) czynności administracyjne:
 - prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
 - opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną;
 - dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
 - monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
 - sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 4) współpraca z innymi podmiotami:
 - współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
 - współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.
- 5) czynności interwencyjne: podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

W ramach realizacji zadań określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 01 lipca 2013 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Raczkach, został zatrudniony asystent rodziny. W 2018 r. koszty wynagrodzenia osoby zatrudnionej na ww. stanowisku pokryte zostały z dwóch źródeł:

- środków własnych gminy – 7.337 zł,
- dotacji – 10.463 zł.

Dotacja przyznana została w ramach Programu MPiPS „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018.” Dodatkowo gmina poniosła koszty:

- dojazdu pracownika do miejsca zamieszkania rodzin w wysokości 2.283,96 zł,
- wydatki osobowe nie zaliczane do wynagrodzeń – 93,72 zł,
- dodatkowego wynagrodzenia rocznego – 1.156,34 zł,
- odpis na ZFŚS – 592,86 zł,
- szkoleń – 600,59 zł,
- zakup materiałów i wyposażenia – 200zł,
- usługi zdrowotne – 60 zł,
- składki ZUS pracodawca – 3.732,77 zł

Łącznie na wynagrodzenie asystenta rodziny i inne wydatki związane z jego zatrudnieniem wydatkowano kwotę **26.520,24 zł**, (w tym: dotacja – 10,463,00 zł, środki własne – 16.057,24 zł).

W roku ubiegłym asystent rodziny uczestniczył w 4 szkoleniach z zakresu:

- 1) „Współpraca asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym” - 06-02-2018 r.,
- 2) „Etapy asystentury rodziny w ramach ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej” - 06-06-2018 r.,
- 3) „Poszerzenie wiedzy oraz doskonalenie umiejętności praktycznych asystentów” - 20-09-2018 r.
- 4) „Diagnoza rodziny w kontekście działań interwencyjnych, nadzorczych i opiniodawczych – ocena sytuacji rodzinnej, ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, ocena rozwojowa dziecka, ocena kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów, określanie zadań i wymagań” - 21-11-2018 r.

Praca asystenta koncentrowała się przede wszystkim na poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej rodzin, w których znajdowały się małe dzieci. Głównym celem pracy asystentury była poprawa sytuacji materialnej i mieszkaniowej rodziny, podniesienie poziomu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców (m.in. poprzez stosowanie demokratycznego stylu wychowania, umiejętności wydawania i egzekwowania poleceń dzieciom, umiejętności okazywania emocji, stosowanie metod wychowawczych bez używania kar fizycznych), umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego przez rodziców, prawidłowego gospodarowania budżetem domowym, radzenia sobie z problemami dnia codziennego oraz poprawa wyników szkolnych ich dzieci. Należy nadmienić, że rodzinie może zostać przydzielony asystent rodziny, tylko za jej zgodą. W tym kontekście asystenturę należy rozumieć jako formę wsparcia, a nie przymusu.

W 2018 roku asystent rodziny pracował z 8 rodzinami, na które składało się 40 osób, w tym: 13 osób dorosłych i 27 dzieci w wieku od 3 lat do 18 roku życia. We wszystkich rodzinach występowały problemy opiekuńczo-wychowawcze, w szczególności: brak wyuczonych pozytywnych wzorców wychowawczych, duży dystans uczuciowy w stosunku do dzieci, długotrwałe bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba, nadużywanie alkoholu, przemoc, konflikt pomiędzy małżonkami, ubóstwo, niepełnosprawność.

Tab. 1 Praca asystenta rodziny w 2018r.

L.p.	Wyszczególnienie	Dane za 2018 r.
1.	Ilość rodzin	8
2.	Ilość dzieci w rodzinach	27
3.	Ilość spotkań asystenta z rodzinami	366
4.	Ilość godzin pracy asystenta z rodzinami	827

W okresie styczeń - grudzień 2018 r. asystent:

- opracował 7 planów pracy z rodziną przy aktywnym udziale jej członków i współpracy pracowników socjalnych. Głównym ich założeniem było podniesienie poziomu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, poprawa sytuacji materialnej i mieszkaniowej oraz polepszenie wyników szkolnych dzieci;
- w rodzinach z problemem alkoholowym prowadził profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie wzmocnienia rodziny, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- w rodzinach z problemem przemocy pracował m.in. w kierunku nabywania przez sprawcę przemocy nowych umiejętności dotyczących rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez użycia agresji czy konstruktywnego wyrażania emocji;
- siedmiu rodzinom udzielił pomocy w zakresie poprawy sytuacji bytowej, a w szczególności w zdobyciu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego. Wskazywał, jak sprawnie można wykonywać obowiązki domowe; doradzał w jaki sposób zarządzać środkami finansowymi; pomagał w codziennej organizacji dnia rodziny; informował jak działają urzędy, placówki wspierające rodziny i dzieci; wyjaśniał w jaki sposób należy wypełnić dokumenty oraz załatwić sprawy urzędowe wykorzystując własne uprawnienia i możliwości (m.in. pomógł w wypełnianiu i złożeniu wniosków na świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze oraz stypendia szkolone);
- wnioskował o udzielenie pomocy w formie rzeczowej tj. używanej odzieży, mebli, artykułów szkolnych, sprzętu gospodarstwa domowego;
- sześciu rodzinom udzielił pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych. Monitorował działania dotyczące napisania podania o pomoc finansową i rzeczową (opał, artykuły spożywcze), pomagał w wyszukiwaniu ofert pracy, motywował do większego zaangażowania w opiekę nad dziećmi i zadbania o stronę estetyczną mieszkania;
- wszystkim rodzinom pomagał w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi; wskazywał sposoby wspólnego spędzania czasu wolnego, doradzał jak wychowywać i opiekować się dziećmi;
- motywował członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, kontynuowania nauki, poszukiwania pracy;
- motywował rodziców do regularnego gotowania ciepłych posiłków i dbania o zbilansowaną dietę dzieci;
- motywował do dbania o czystość w pomieszczeniach;
- motywował do większego zaangażowania w higienę dzieci i ich wygląd zewnętrzny;
- dokonał 7 ocen sytuacji rodziny.

IV. Finansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka czy placówce opiekuńczo – wychowawczej, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki. Gmina zobowiązana jest do współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2018 r. plan na ww. cel wynosił 4.440 zł. Zgodnie z art. 191 ust. 1 oraz ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od września 2016 r. Gmina Raczki zobowiązana została do współfinansowania wydatków na opiekę i wychowanie dziecka z terenu Gminy Raczki przebywającego w rodzinie zastępczej w Suwałkach (informacja PCPR w Suwałkach z dnia 02.11.2016r., znak: PCPR.III.4454.17.RZ.16). Opłata Gminy z tego tytułu wyniosła:

- od stycznia do sierpnia 2018 r. – 2.446,80 zł miesięcznie, tj. 30%,
- od września do grudnia 2018r. -1.991,79 zł miesięcznie, tj. 50%.

Ogółem w 2018r. opłata gminy wyniosła 4.438,59 zł.

V. Potrzeby związane z realizacją zadań w 2019 roku

Budowanie i realizowanie gminnego systemu wspierania rodzin wieloproblemowych jest zbiorem mechanizmów i oddziaływań na rzecz tych rodzin, wyznacza kierunki podejmowania inicjatyw i działań na rzecz wspierania rodzin.

W 2019 roku za kluczowe przyjęto:

- realizowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2018;
- opracowanie nowego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021,
- realizację i intensyfikację działań profilaktycznych oraz metod pracy z rodziną, mających na celu utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku;
- doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji, mających kontakt z dzieckiem i jego rodziną;
- realizowanie i doskonalenie kompleksowego i spójnego systemu wspierania rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego;
- kontynuowanie realizacji zadań, wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny;
- zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie wydatków związanych z opieką i wychowaniem dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, bądź placówce opiekuńczo – wychowawczej.